

Jaarplan 2026

ZMf
Kousteensedijk 7
4331 JE Middelburg

Voorwoord

We hebben in Zeeland een gezamenlijke opgave; onze leefomgeving op zo'n manier inrichten dat ze ons kan blijven bieden wat we nodig hebben. Dat betekent in de basis een gezonde, veilige en prettige plek om te leven en een toekomstbestendige economie waarin natuur een centrale plek heeft. Geen eenvoudige opgave, want er zijn veel individuele belangen die allemaal essentieel lijken. Tegelijk lopen we als samenleving aan tegen de limieten van wat we van onze leefomgeving en het ecosysteem kunnen vragen. Ruimte is schaars, de ecologische voetafdruk neemt nog steeds toe, terwijl de planetaire grenzen worden bereikt of al worden overschreden. Welke keuzes maak je dan? Welke prioriteiten stel je? Dat kunnen niet langer vragen zijn van enkelen, maar vereist een collectieve doortastende aanpak waarin alle spelers en partijen hun verantwoordelijkheid nemen. ZMf spreekt voor de natuur en maakt zich er sterk voor. Onze focus ligt op drie pijlers: een duurzame samenleving, een gezonde leefomgeving en veerkrachtige ecosystemen. We zoeken de weg voorwaarts in het creëren van een breed besef dat een evenwichtig ecosysteem de basis is voor ons leven. ZMf gelooft in de kracht van verbinden. Daarom trekken we samen op met onze groene partners. Anderzijds gaan we ook een eerlijk gesprek aan met de grote spelers van de economie in Zeeland.

In 2026 presenteren we ook onze nieuwe impactstrategie voor de komende 5 jaar.

Middelburg, oktober 2025

Ira von Harras

Directeur

Inhoudsopgave

Voorwoord.....	2
Inhoudsopgave.....	3
Inleiding.....	4
Het Tijdloos Kompas van ZMf.....	6
Meerjarenstrategie.....	7
Algemene prestatieafspraken.....	8
Communicatie ZMf.....	8
Programma – Industrie, Energie & Circulair.....	11
Programma – Deltawateren.....	15
Programma – Groene Ruimte.....	19
Financiën.....	24
Korte toelichting op de begroting 202.....	24
Bureau en medewerkers.....	26
Bureau.....	26
Medewerkers per 1 januari 2026.....	26

Inleiding

Wij zijn ZMf. De onafhankelijke organisatie die zich inzet voor natuur, milieu en duurzaamheid in Zeeland. We zijn een krachtige stem voor de Zeeuwse natuur en het karakteristieke landschap. Een bron van inspiratie voor frissen denkers en een aanjager van duurzame verandering. Samen met inwoners, organisaties en overheden werken we aan een toekomstbestendig Zeeland.

Klimaatverandering, verlies aan biodiversiteit en druk op de leefomgeving vragen om keuzes en om actie. ZMf kiest bewust waar we onze energie op richten. We zien voor onszelf daarin drie rollen weggelegd.:

- **Vertegenwoordiger** Ten eerste zijn wij de vertegenwoordiging van de bij ons aangesloten leden en vormen wij voor hen een koepelorganisatie die hun belangen behartigt
- **Beschermers** Daarnaast beschermen we de natuur en het milieu in Zeeland en zelfs daarbuiten, over de landgrens met België heen.
- **Verbinder en aanjager** En we verbinden en jagen initiatieven aan die bijdragen aan een duurzame samenleving.

In 2026 werken we verder met onze Impactstrategie. Deze strategie helpt ons om scherp te kiezen en gericht te werken aan de grote opgaven van deze tijd. Vanuit hier werken we jaarlijks aan een jaarplan.

Opbouw van dit jaarplan

In dit jaarplan maken we een helder onderscheid. Eerst gaan we in op de algemene prestatieafspraken. Daarna werken we de deelprogramma's uit. Daarbij maken we expliciet zichtbaar welke onderdelen worden gefinancierd vanuit de Provinciale integrale kostensubsidie (IKS) en welke uit eigen inkomsten.

Uitleg tabellen

Al onze activiteiten zijn opgenomen in een model dat werkt van thema naar impact. Hieronder wordt toegelicht wat waar is uitgewerkt. De **impact** waar we aan werken is: De leefomgeving (natuur en klimaat) in Zeeland gaat er op vooruit -> gezonde lucht, bodem en water (en biodiversiteit en ruimte voor natuur). Voor de leesbaarheid van het stuk hebben we deze niet overal herhaald.

Thema	Project / activiteit	Output	Effect	Impact
Het thema waar we aan werken	Wat we gaan doen	Welke directe resultaten we willen behalen.	Welke resultaten we op de middel- lange termijn willen bereiken	Welke verandering we tot stand willen brengen.

Het Tijdloos Kompas van ZMf

Bestaansreden

Wij gaan voor een mooi Zeeland – een krachtige stem voor natuur en milieu. In verbinding met de regio werken wij vandaag samen aan de toekomst.

ZMf draagt bij aan de transitie naar een duurzame samenleving. Onze ambitie is om een positieve impact te hebben door naar het hele systeem te kijken.

Kernwaarden

- Bevlogen
- Groei
- Synergie
- Betrokken
- Ondernemend

Principes als Randvoorwaarden

Niet meer en niet sneller:

- Stoffen uit de aarde in het milieu brengen dan de natuur kan verwerken.
- Door mensen geproduceerde stoffen in het milieu brengen dan de natuur kan verwerken.
- De natuur afbreken dan de tijd die nodig is om te herstellen.

Geen dingen doen waardoor we mensen beperken in het vervullen van hun essentiële behoeften.

Strategische doelen 2035 (50jr ZMf)

Wij zetten in op drie thema's waaruit tien strategische doelstellingen voor 2035 zijn afgeleid. De thema's zijn:

- Duurzame samenleving
- Gezonde leefomgeving
- Robuuste ecosystemen

Het ZMf Kompas

Impactstrategie

Vanaf 2026 werkt ZMf op basis van het vervolg op de Meerjarenstrategie 2021–2025: de Impactstrategie 2026–2030. Deze strategie is nog niet vastgesteld door de Algemene Ledenvergadering op het moment dat dit jaarplan is gemaakt. De Impactstrategie vormt wel de leidraad voor onze plannen en ambities in het komende jaar. Ze geeft richting aan ons werk en biedt een inspirerend perspectief op de rol van ZMf in een veranderende wereld.

In een tijd van klimaatverandering, biodiversiteitsverlies en toenemende druk op de leefomgeving, kiest ZMf voor een verbindende en hoopvolle aanpak.

We zetten ons in voor een gezonde, natuurinclusieve leefomgeving in Zeeland, met schone lucht, schoon water en een veerkrachtige bodem als fundament. Onze strategie is gebaseerd op het principe van het symbioceen: een tijdperk waarin mens, natuur en technologie in balans zijn. We werken aan een duurzame samenleving, een gezonde leefomgeving en veerkrachtige ecosystemen.

We werken met de duurzaamheidsprincipes van The Natural Step en zetten in op concrete verandering in Zeeland via onze programma's Groene Ruimte, Deltawateren en Industrie, Energie en Circulair.

ZMf blijft een onafhankelijke, deskundige en betrokken organisatie met een breed netwerk. We faciliteren gesprekken, stimuleren samenwerking en zetten ons in voor structurele verandering. We zijn een krachtige stem voor natuur en milieu in Zeeland, en bouwen samen met inwoners, bedrijven en overheden aan een toekomstbestendig Zeeland. Dat doen we voor huidige én toekomstige generaties.

Algemene prestatieafspraken

Naast de activiteiten gericht op de thema's pakken we ook een aantal zaken op met als doel om de impact van ZMf als organisatie verder te versterken en te professionaliseren. Daarmee vergroten we onze impact. Communicatie speelt hierin een belangrijke rol.

Communicatie ZMf

In 2026 gaat ZMf Communicatie verder met ervaring opdoen met het uitrollen van campagnevoering, waarmee we in 2024 zijn begonnen en sindsdien ervaring hebben opgebouwd met een aantal campagnestrategieën.

Eigen financiering ZMf

Thema	Project / activiteit	Output	Effect
Communicatie	Campagnestrategie Westerschelde	Meedenken/meewerken in de opzet en uitrol campagnestrategie en campagne Schone, gezonde, natuurlijke en waterveilige Westerschelde	Vergroten van het bewustzijn onder breed Zeeuws publiek van de waarde van een schone, gezonde, natuurlijke en waterveilige Westerschelde. Sociale druk opbouwen richting politiek om Westerschelde te beschermen tegen vervuiling en waterveilig in te richten en de natuur ruimte te geven die ze nodig heeft
Communicatie	Campagnestrategie Echt Groene Energietransitie	Meedenken/ meewerken in de opzet en uitrol van de campagnestrategie voor de Echt Groene Energietransitie en campagnes die daaruit voortvloeien	Bestuurder op lokaal en nationaal niveau meer betrokken maken bij het zo groen mogelijk inrichten en uitvoeren van de energietransitie. De energietransitie wordt ingericht en uitgevoerd met een plus op natuur. Dit is in Zeeland en mogelijk in heel Nederland de norm.
Communicatie	Verkenning algemene video ZMf	Zo tijdloos mogelijke video die ZMf in een paar minuten treffend schetst	Sterk beeld neerzetten van ZMf in een paar minuten. Bekendheid van ZMf bij breed publiek vergroten

Overige algemene prestatieafspraken

Eigen financiering ZMf

Thema	Project / activiteit	Output	Effect
Jongeren	Jongerenactiviteiten in Grenspark Groot Saeftinghe	Het organiseren van 3 tot 4 jongerenactiviteiten in- of rondom Grenspark Groot Saeftinghe. In het grenspark zijn natuur, haven en landbouw met elkaar verbonden en de jongerenactiviteiten staan altijd in relatie tot deze actoren. De jongerenactiviteiten hebben telkens educatieve waarde en zijn bedoeld om jongeren meer met het grenspark te verbinden.	Jongeren leren meer over de balans tussen haven, natuur en landbouw, die in het grenspark sterk aanwezig is. Jongeren leren over natuurwaarden en het unieke ecosysteem van Groot Saeftinghe. Jongeren voelen zich meer verbonden met het gebied en zo groeit het jongerennetwerk in de regio. Groot Saeftinghe en haar unieke natuur wordt beter beschermd. Meer Zeeuwse jongeren zetten zich in voor het grenspark.
Versterking Federatie	Binding lidorganisaties	ZMf vindt het van belang om in nauw contact te staan met haar lidorganisaties en intensief met hen samen te werken. Een sterke band vergroot de slagkracht naar buiten toe om de belangen voor natuur en milieu te behartigen. In 2025 gaan we aan de slag om deze band verder te versterken.	Sterke band en een goede samenwerking met lidorganisaties

Provincie Zeeland

Thema	Project / activiteit	Output	Effect
Jongeren	Raad van Inspiratie	Met de tweede lichting van de Raad van Inspiratie werken we verder aan het thema ‘Tegengaan van verleelijking’ in Vlissingen. We organiseren overleggen met de gemeente om een blijvende verandering te bewerkstelligen met als uitgangspunten: groen, veilig en sociaal verbonden. We organiseren een nieuwe campagne om meer jongeren te betrekken en werken samen met jongeren aan een actieplan.	(Meer) jongeren verbinden zich met ZMf en vormen een groep van gelijkgestemden. Ze adviseren ZMf vanuit het jongerenperspectief en leveren een positieve bijdrage aan de Zeeuwse natuur en het milieu. De Raad van Inspiratie werkt mee aan activiteiten en themabijeenkomsten van ZMf. En adviseert op beleidsthema’s en strategische plannen.. Ook is er nog concreet uitvoeringsplan .

Klimaat- verandering en transities	Veranderen doe je samen	De jongeren vormen samen het adviesorgaan van ZMf en geven frisse inzichten over vraagstukken als milieu, klimaat en de leefomgeving. Samen met 'Dorpen voor Morgen', 'Zeeuwse Vereniging voor Kleine Kernen' en 'Grootouders voor het Klimaat' werken we verder aan de grote transities in de Zeeuwse dorpen en wijken. Dat doen we door verschillende bezoeken aan Zeeuwse dorpen in te plannen en ons aanbod (het ondersteunen bij grote transities en klimaatverandering) aan te bieden, middels de PowerPoint en reeds geproduceerde Jongerenfilm.	De betrokkenheid binnen Zeeuwse dorpen om te werken aan grote transities groeit. Meer Zeeuwse dorpen en wijken vragen hulp of advies om te werken aan grote transities en/of klimaatverandering. Denk hierbij aan klimaatadaptatie, hittestress, waterveiligheid, biodiversiteit enzovoorts. Zeeuwse dorpen zijn beter bestand tegen klimaatverandering en lokale uitdagingen zoals hittestress. De Zeeuwse dorpen worden toekomstbestendig.
Impact	ZMf Impactfonds Natuurinclusief (zo noemden we het vorig jaar in het jaarplan)	We initiëren een Impactfonds op waaraan partijen kunnen bijdragen aan het realiseren van de innovatieve projecten. Dit als een uitvoeringsprogramma empowered door ZMf. Vanuit industrie ten behoeve van de leefomgeving. Dus plus op de natuur . Rol benoemen. Borging en initiator.	We verkennen samenwerking met jongeren voor een concreet project. Bijdrage aan de Zeeuwse samenleving met projecten (support vanuit samenwerkingspartners).

Programma – Industrie, Energie & Circulair

De energietransitie is van groot belang, om de opwarming van de aarde en zeespiegelstijging te stoppen. De geplande uitbreiding van het elektriciteitsnet, hoogspanningsmasten en –stations en infrastructuur voor waterstof leggen, daarentegen een zeer grote druk op de natuur en op ons landschap. Met mogelijke kerncentrales zal dit nog intensiever worden. Als ZMf maken we ons zorgen over de impact van dit ruimtebeslag op de natuur, het landschap en de leefomgeving van de Zeeuwen. Daarom pleit ZMf voor een ‘natuurinclusieve’ energietransitie. Om het draagvlak voor en betrokkenheid te vergroten bij de energietransitie zet de ZMf zich ook in voor burgerparticipatie en bewustwording en onafhankelijke informatieverstrekking.

Daarnaast stimuleren wij een circulaire samenleving. Er liggen kansen voor deelinitiatieven, materialentransitie en burgerinitiatieven. Ook hierin dragen wij bij aan juiste informatievoorziening, en het informeren en steunen van de juiste transitie.

Het Zeeuwse industriecluster en de havens hebben grote impact in Zeeland. Dit houdt overigens niet op bij de landsgrenzen dus ook grensoverschrijdende samenwerking staat op onze agenda. ZMf agendeert een natuurinclusieve industrie. Maar vanzelfsprekend zijn wij hier ook scherp. De vervuiling moet stoppen! PFAS-lozingen, CO2-uitstoot, stikstofdepositie, microplastics in het water, koelwater van de kerncentrale. We nemen een beschermende rol in, een vertegenwoordigende rol en een constructieve meedenkende rol in oplossingen ten behoeve van juist positieve impact op onze leefomgeving. Meer informatie over het programma Industrie, Energie & Circulair vind je [hier](#).

Provincie Zeeland

Thema	Project / activiteit	Output	Effect
Industrie & Havens	Industrie van de Toekomst	Natuurinclusieve industrie aanjagen middels agendering en gesprekken regionale partners (NSP, SDR, Portiz, en Industrie zelf). Tevens deelname gesprekken bij Provincie Zeeland oa Energietransitie, integratiegroep en agenda natuurinclusief.	Natuurinclusieve benadering vergroten onder beslissers en beleidsmakers, binnen industrie
	Campagne	ZMf ontwikkelt een publiekscampagne rond het thema industrie van de toekomst. Waarbij we uitgaan van het ecosysteem als fundament voor een	ZMf zet in op natuurinclusieve industrie.

		natuurinclusieve industrie waarbij vervuiling geen plek meer heeft en gezondheid centraal staat.	
	Zeeuwse Zichtlijnen	Podcastserie plus event Industrie van de Toekomst ; Natuurinclusieve Industrie . Dit doen we ook gezamenlijk met andere stakeholders.	ZMf is verbindend en heeft een positieve opbouwende houding in het gezamenlijk zoeken naar een oplossing voor toekomstbestendige industrie in regio overstijgend Zeeland
	VS&K masterclass: 'Van Green naar Clean, HOE? ZO!'	Actieve deelname aan VS&K Agenderen, masterclass vormgeven, aanleveren inhoud en sprekers. (dit in samenwerkingsverband VS&K)	Inspiratie en kennisvergroting green en clean industrial deal voor beslissers in de industrie en beleidsmakers. Divers gezelschap dat (nieuwe)verbinding met elkaar aangaat.
	Bescherming leefomgeving	Monitoren ontwikkelingen en beleid en vergunningen. Inbrengen belang van natuur en landschap.	Focus op schone lucht, gezond water en bodem.
Circulaire Samenleving	Kennisvergroting & landelijke verbinding NMF projecten met Zeeland	Vergroten netwerk Circulaire Economie in Zeeland met externe verbindingen. ZMf maakt vertaalslag projecten Natuur- en Milieufederaties naar Zeeland. Samenwerking gemeenten en provincie, K&I netwerk, HZ University of Applied Sciences, Zeeuwse Reinigingsdienst en andere stakeholders.	Ervaring en expertise vanuit andere provincies naar Zeeland brengen. Maar ook, kennis en ervaringen vanuit Zeeland delen met andere provincies. Netwerk binnen en buiten Zeeland vergroten.
	Kringlogo 2026	Nieuwe prijswinnaar Zeeland bekend	Meer aandacht voor circulaire samenleving bij burgers en ondernemingen. Landelijke en regionale bekendheid voor het Kringlogo. (inmiddels 5e jaar)
Energie-transitie	Uitvoering Regionale Energie Strategie (RES) 2.0	Ondersteunen uitvoering van RES 2.0 en actieve deelname aan de tafels Elektriciteit en Gebouwde omgeving. Natuur- en landschapsinclusieve energietransitie promoten, niet alleen m.b.t. zon- en windparken, maar ook m.b.t. de energie-infrastructuur. Zoals de advisering en mede uitvoeren van de regeling kwaliteitsbudget natuurinclusief.	Bij energieprojecten wordt rekening gehouden met effecten op ecologie en landschap. Kennis en bewustzijn over natuurinclusieve en participatieve energietransitie is toegenomen.
Kernenergie	Inventariseren rol van kernenergie in toekomstig energiesysteem	Samenwerken met diverse partijen als Zeeuwind, de ZB Bibliotheek aan bewustwording, participatie. en publieksacties als de Zeeuwse Klimaatweek.	
	Vertegenwoordiging achterban, stem geven	Deelname aan diverse participatiebijeenkomsten rondom kernenergie (lokaal en regionaal). Inbrengen belang van natuur en landschap. Bijdrage aan gezamenlijke landelijke Position paper rondom kernenergie op basis van alle bekende informatie.	De waarde van natuur en landschap bij eventuele projecten rondom kernenergie krijgen continu aandacht en eventuele negatieve effecten worden in kaart gebracht.

(Bestuurlijke) samenwerking in de regio	aan natuur en deelname		
	participatieprocessen. Belangenbehartiging	Participatie in diverse overleggen met alle partners in Zeeland om klimaatverandering en biodiversiteits-problemen het hoofd te kunnen bieden	ZMf is de stem voor een duurzame samenleving, voor biodiversiteit en een gezonde leefomgeving. We zorgen in onze overleggen (buiten) Zeeland dat kwaliteiten als rust, ruimte, natuur van het Zeeuwse landschap gehoord en gezien worden.

Eigen financiering ZMf

Thema	Project / activiteit	Output	Effect
Energietransitie	Participatie Coalitie Aquathermie pilot	Aardgasvrije woningen in Middelburg middels aquathermie.	Vergroten kennis en ervaring aquathermie techniek bij waterschap, inwoners en gemeente.
	Participatie Coalitie RES	Advisering / stimulering natuurinclusieve energietransitie en energiegemeenschappen	Bewustwording, implementatie in beleid, en helpen bij het realiseren van pilots. Burgers betrekken en enthousiasmeren voor verduurzaming en een natuurinclusieve energietransitie.
	Gebouwde omgeving - aardgasvrij Energietuinen	Werving initiatieven en communicatie over aardgasvrij warmtegebruik door particuliere huiseigenaren. Bekendheid met en kansen verkennen voor het concept energietuinen in Zeeland. Dit is een NMf project die eind 2025 is gestart en doorloopt in 2026	Versnelling van de energietransitie in de gebouwde omgeving onder particuliere huiseigenaren in Zeeland. In lijn met het klimaatakkoord van Parijs. Laten zien dat een multifunctioneel energiepark waar aandacht is voor natuur, landschap, recreatie, educatie, participatief ontwerpen mogelijk en van meerwaarde is.
	Energieservicepunt Zeeland	We faciliteren en ondersteunen burgerinitiatieven en doelgroepen als VvE's met stappen richting aardgasvrij en duurzame energie. Ook willen we particuliere huishoudens middels onafhankelijke informatie (bijeenkomsten) wegwijs maken in de (dynamische) energiemarkt. In ESP-Zeeland werken we nauw samen met Zeeuwind en het Zeeuws Klimaatfonds en stemmen ons werk af met RES Zeeland	Kennis en bewustzijn over de energietransitie is bij diverse doelgroepen toegenomen. Steeds meer Zeeuwen nemen zelf maatregelen. Een groeiend aantal Zeeuwse VvE's neemt stappen ten aanzien van verduurzaming. Denk aan het opzetten van een werkgroep verduurzaming, het opstellen van een duurzaam Meerjaren Onderhoudsplan of het aanvragen van subsidie via het Zeeuws Isolatieprogramma.

Telecom datakabel Zeeland i.s.m. Stedin	Aanleg van glasvezelkabel door Stedin in Zeeland met Planeet aan tafel Zeeuwse Zichtlijnen	Natuur zit vanaf tekentafel aan tafel. De datakabel wordt met een PLUS op natuur gelegd in Zeeland. Dit dient als een Zeeuws icoonproject.	Uitvoering van project is natuurinclusief. Kennisvergroting en bewustwording natuur bij uitvoerders. Samenwerking met natuurorganisaties in de regio en Stedin wordt versterkt.
		Podcastserie plus event Industrie van de Toekomst ; Natuurinclusieve Industrie . Dit doen we ook gezamenlijk met andere stakeholders.	
	Heel Zeeland deelt/repareert	Interactieve kaart Zoek het om de hoek. Deel/reparatieprojecten met gemeenten opstarten	

Programma - Deltawateren

Gezonde en goed functionerende watersystemen zijn van belang voor voedselproductie, welzijn, natuur en economie. De Zeeuwse Delta biedt ons door haar strategische ligging heel veel, ook voor de natuur is zij een essentieel onderdeel van het systeem op Europese schaal. Om onze watersystemen gezond te kunnen noemen moeten zij voldoen aan een goede waterkwaliteit, thuis bieden aan populaties die zichzelf langdurig in stand kunnen houden en een menselijk gebruik die het systeem niet uitput. Tegelijkertijd zien we dat er veel veranderingen en bedreigingen op de wateren afkomen: intensivering van het gebruik, de strijd om de beschikbare ruimte, de eiwittransitie, energietransitie, klimaatverandering en zeespiegelstijging. Dat vraagt om een nieuwe manier van kijken en omgaan met de Deltawateren. De ecologische effecten van de Deltawerken zijn nog niet uitontwikkeld waardoor we een grote herstelopgave hebben. Het voldoet daarom zeker niet meer om de huidige situatie in stand te houden, het vraagt om een aanpak waarmee we het systeem versterken en weerbaar maken. Het is daarom taak om bedreigingen en achteruitgang te stoppen en tegelijkertijd initiatieven te ontplooiën en aan te jagen die bijdragen aan een robuuste Delta. Meer informatie over het programma Deltawateren vind je [hier](#).

Provincie Zeeland

Thema	Project / activiteit	Output	Effect
Versterken Deltanatuur	Versterken deltanatuur (gebiedsontwikkelingen)	Speerpuntenverslag met overzicht van deelname en inbreng ZMf in diverse overleggen over natuur en ecologie in de Deltawateren. Dit verslag biedt inzicht in de onderwerpen die rondom de Deltawateren spelen, met een overzicht van kansen en beperkingen. Betrokkenheid tonen als maatschappelijke partner en vertegenwoordiging van een brede achterban, waarmee ZMf een eerste aanspreekpunt en verbinder is over de impact van initiatieven en maatschappelijke draagvlak. In samenwerking met regionale en grensoverschrijdende organisaties (North Sea Port, Vlaams Nederlandse Scheldecommissie) gebiedsontwikkelingen zo goed mogelijk te laten aansluiten bij opgaves natuurherstel.	Overheden en organisaties erkennen het belang van goede bescherming van natuur, specifiek de wateren, en handelen hiernaar.
	Campagne	ZMf ontwikkelt een publiekscampagne die laat zien dat echte groene energie meer is dan klimaatwinst. ZMf werkt aan een breed gedragen beeld van de	ZMf zet in op natuurinclusieve energieprojecten, waarin klimaatopgaven samengaan met natuurherstel en bescherming van de wateren.

	energietransitie als kans voor het versterken van de basiskwaliteit natuur en het beschermen van de wateren in Zeeland. Bij de implementatie van de energietransitie is er aandacht voor identiteit van de wateren en de mogelijke positieve en negatieve effecten op de ecologische functies. Nieuwe initiatieven moeten bijdragen aan biodiversiteit, ecologische samenhang en ruimtelijke kwaliteit. Natuurinclusieve ontwerpprincipes zijn daarbij essentieel.	
Natuurinclusiviteit	Ontwikkelingen rondom de Deltawateren controleren op natuurbehoud op natuurinclusiviteit, ophalen toegepaste uitwerkingen en inbrengen waar mogelijk. Overzicht van communicatie over kansen en meerwaarde van natuurinclusiviteit en koppelingen met NBS (Nature Based Solutions). Uitwerking kansrijke initiatieven in concrete projectplannen.	Het versnellen van de omslag naar een natuurinclusieve aanpak bij initiatieven in en rondom de Deltawateren.
Waterkwaliteit	Deelname aan regionale en (inter)nationale gremia, zoals de Internationale Scheldecommissie, om lokaal en grensoverschrijdend bedreigingen en kansen op gebied van waterkwaliteit te agenderen. Aansluiten bij initiatieven om PFAS en vergelijkbare problematiek (inter)nationaal onder de aandacht te brengen en handhaving (maatschappelijk, bestuurlijk en/of juridisch) af te dwingen. Actief initiatieven toetsen op positieve uitwerking op de KRW (Kaderrichtlijn Water), kansen en bedreigingen signaleren en meedenken aan concepten die bijdragen aan het verbeteren van de waterkwaliteit, zowel op chemische als op ecologische kwaliteit.	Overheden en organisaties erkennen het belang van goede bescherming van natuur en biodiversiteit en agenderen dit in eigen plannen. Meerwaarde van gebiedsspecifieke kennis en ervaring wordt gezien door beleidsmakers en krijgt actief ruimte in plan/beleidsvorming.
Zoetwater en klimaatadaptatie	Overzicht van deelnames aan relevante zoetwater-overleggen en inbreng ZMf. In kaart brengen kansrijke oplossingen, verdelingsvraagstukken en (on)mogelijkheden in relatie tot mogelijke zoetwaterbronnen (rivieren, regen, grondwater) in verband met de veranderende waterbeschikbaarheid voor industrie/energietransitie (watervraag en productie van waterstof), landbouw (peil, beregening), gebouwde omgeving (wateroverlast) en natuurgebieden	Zoetwatervoorziening op de lange termijn is geagendeerd, bewustwording over belang van een gezonde waterhuishouding is hier onderdeel van. Niet blindstaren op 'meer zoetwater', maar inzetten op verdeling, vastleggen, besparen en/of juist de toenemende droogteperioden tegengaan met beter beheer van zout/brakwater daar waar mogelijk. We stimuleren de fundamenteel juiste oplossing.

(Bestuurlijke) samenwerking in de regio	Zeespiegelstijging	(droogte). Met beperkte/ontbrekende zoetwateraanvoer, ook goed om duidelijk onderscheid te maken in zoetwater en algemene watervragers. Communiceren over de impact en beleving van zeespiegelstijging op de Zeeuwse samenleving, contact onderhouden met beheerders over denkrichtingen voor de toekomstige aanpak t.b.v. zeespiegelstijging, de stormvloedkeringen en het hoogwaterbeschermingsprogramma, waarbij Nature Based Solutions speciale aandacht krijgen. Bijdragen aan Kennisdag Zuidwestelijke Delta en bijdragen aan uitvoering van (onderzoeks)projecten en initiatieven zoals het vervolg op Werken met Waterlandschappen, verschillende kenniscommunities en landelijke projecten zoals NL2120 en het Kennisprogramma Zeespiegelstijging binnen het Nationaal Deltaprogramma.	Bijdragen aan bewustwording over de urgentie van zeespiegelstijging voor Zeeland en het agenderen en stimuleren van maatregelen. Nature Based Solutions krijgen specifieke aandacht en inzichten groeien bij beheerders over duurzame lange-termijn-oplossingen. Bewustwording over de onmogelijkheid om door te blijven gaan met ‘business as usual’ moet leiden tot actief verkennen van alternatieven.
	Visserij	Overzicht van bijdragen aan innovatieve en natuurinclusieve ontwikkelingen binnen de visserij en aquacultuursector. Actieve deelname en betrokkenheid VIZ, betrokkenheid ‘Oesterkweek, Duurzaamheid en Natuur’ en Taskforce Schelpdiersector, daar waar ze bijdragen aan behalen van natuurversterkende en –inclusieve doelen. Betrokkenheid bij lopende monitoring en vergunning-aanvraagtrajecten m.b.t. visserij en indien van toepassing overzicht van bezwaren of ingediende zienswijzen. Meewerken aan onderzoeksprojecten over het verduurzamen en toekomstbestendig maken van de visserij en aquacultuur-sector.	Het versnellen van de omslag naar een natuurinclusieve visserij en het reduceren van negatieve effecten op ecologie.
	Belangenbehartiging	Participatie in diverse overleggen met alle partners in Zeeland om klimaatverandering en biodiversiteits-problemen het hoofd te kunnen bieden: Deltaplan Zoet Water, Nationaal Park Oosterschelde – Dagelijks Bestuur, Geopark overleggen, Schelderaad (Vlaams Nederlandse Schelde Commissie), Adviesgroep Zuidwestelijke Delta, Bouwsteen Klimaatadaptatie, Schone Schelde overleggen, Kenniscommunity Oosterschelde, Zuidwestelijke Delta en contacten rondom het PFAS-dossier.	ZMf is de stem voor een duurzame samenleving, voor biodiversiteit en een gezonde leefomgeving. We zorgen in onze overleggen (buiten) Zeeland dat kwaliteiten als rust, ruimte, natuur van het Zeeuwse landschap gehoord en gezien worden.

Thema	Project / activiteit	Output	Effect
Coalitie Delta Natuurlijk Offshore Energie- transitie	Coalitie Delta Natuurlijk	Overzicht van alle overleggen, actiepunten en uitgevoerde acties, inclusief de externe communicatie van CDN.	De natuurlijke kwaliteit van de deltawateren waarborgen, sterke partner zijn voor het rijk en als coalitie meer impact maken dan de optelsom der delen. Hernieuwbare energie op zee krijgt een impuls. Vijf demonstratie-projecten op het gebied van getijdenenergie, golfenergie, offshore drijvende zonne-energie en energieopslag worden uitgevoerd. Andere duurzame energieprojecten vinden makkelijker plaats door de transparante en gedragen voorbereiding. Met de nieuwe inzichten/ aanbevelingen op het gebied van natuurinclusiviteit en harmonisatie wet- en regelgeving kunnen de vijf demonstratieprojecten de ontwikkelde technologie makkelijker uitrollen en opschalen. Lokale mensen opgeleid om actief natuurinclusieve plannen in te brengen bij planvorming.
	Offshore for Sure	Actief meewerken aan het Interreg 'Offshore for Sure' project (alternatieve vormen van energieopwekking offshore, zoals drijvende zonneenergie en getijdenenergie) om natuurinclusiviteit en maatschappelijk draagvlak te borgen. In samenwerking met internationale partners werken aan inzicht en harmonisatie wet- en regelgeving grensoverschrijdende energieprojecten.	
NL2120	Klimaat-ambassadeurs training	I.s.m. andere NMF's een gedeelde training opzetten voor NL2120 klimaatambassadeurs	

Programma - Groene Ruimte

ZMf ziet het als haar taak om het gevarieerde en afwisselende natuur- en cultuurlandschap te bewaken en te versterken. Aan de andere kant neemt de druk op onze groen-blauwe leefomgeving toe en het landschap verandert. Dat is altijd zo geweest en hoort bij een dynamisch kustlandschap. Het is van belang dat ontwikkelingen passen in het landschap en samengaan met een gezonde en evenwichtig leefomgeving voor mens, dier en plant. In het programma Groene Ruimte volgt ZMf ruimtelijke ontwikkelingen die impact hebben op natuur en landschap. ZMf levert ook input door inzet op groene, duurzame en natuurlijke kwaliteiten bij de recreatiesector van Zeeland. ZMf stimuleert de transitie naar een natuur inclusieve landbouw in Zeeland door kennisdeling en samenwerkingsprojecten met boeren, overheden en maatschappelijke organisaties. We zetten ons in voor de landschappelijke inpassing van energieprojecten en spannen ons in voor behoud van duisternis met de campagne Nacht van de Nacht. Meer informatie over het programma Groene Ruimte vind je [hier](#).

Provincie Zeeland

Thema	Project / activiteit	Output	Effect
Ruimte en Landschap	Ruimtelijke planvorming en advisering	We geven adviezen aan onze aangesloten organisaties en overheden over vraagstukken rondom het thema natuur, landschap en biodiversiteit.	Overheden erkennen het belang van goede bescherming van natuur, landschap en biodiversiteit en handelen hiernaar.
	Ruimtelijke planvorming en participatie	We werken aan een netwerk van mensen die zich inzetten voor natuur- en milieubelangen in hun eigen leefomgeving in Zeeland. Daarin heeft ZMf een aanjagende en coördinerende rol. Dat doen we door workshops, cursussen en een overlegmoment te organiseren.	Aangesloten organisaties participeren in lokale processen en zijn een goede gesprekspartner voor gemeenten. Achterban en geïnteresseerden kunnen hiermee natuur en milieu effectief beschermen.
	Beleid en planvorming	We adviseren overheden op het gebied van behoud, herstel en ontwikkeling van natuur, landschap en biodiversiteit. Hiervoor denkt en werkt ZMf mee aan visietrajecten en uitvoeringsprogramma's zoals NOVEX, de Zeeuwse Bosvisie, Gebiedsgerichte aanpak problematiek stikstof en gemeentelijke omgevingsvisies. Voor winst voor natuur en milieu is het van belang dat de uitgangspunten van de Zeeuwse Natuurambitie worden meegenomen in op te stellen beleid door o.a. gemeenten en provincie.	De gezamenlijke ambitie van natuurorganisaties agenderen in de regio. Overheden erkennen het belang van goede bescherming van natuur, landschap en biodiversiteit en handelen hiernaar.

	Campagne	ZMf ontwikkelt een publiekscampagne die laat zien dat echte groene energie meer is dan klimaatwinst. ZMf werkt aan een breed gedragen beeld van de energietransitie als kans voor het versterken van de basiskwaliteit natuur en het beschermen van het landschap in Zeeland. Bij de implementatie van de energietransitie is er aandacht voor identiteit van het landschap en de ecologische functies die het vervult. Nieuwe initiatieven moeten bijdragen aan biodiversiteit, ecologische samenhang en ruimtelijke kwaliteit. Natuurinclusieve ontwerpprincipes zijn daarbij essentieel.	ZMf zet in op natuurinclusieve energieprojecten, waarin klimaatopgaven samengaan met natuurherstel en landschapsbescherming.
Schoonheid van de nacht	Nacht van de Nacht	Deelname aan het periodieke overleg “werkgroep licht en duisternis” We informeren Zeeuwse gemeenten en lid-organisaties per mail en sociale media over het belang van duisternis en de gevolgen van lichtvervuiling. We plaatsen een oproep dat mensen een activiteit kunnen aanmelden voor Nacht van de Nacht 2026 om aandacht te vragen voor lichtvervuiling en lichthinder. ZMf organiseert ook een activiteit om aandacht te vragen voor het belang van duisternis.	Door aandacht te vragen voor de donkere nacht en de gevolgen van lichtvervuiling, worden steeds meer Zeeuwen zich bewust dat duisternis cruciaal is voor de gezondheid van mens en dier. Ook is er meer aandacht onder Zeeuwen dat lichtvervuiling een groot effect heeft op de afname van biodiversiteit.
Plan Boom Zeeland	Plan Boom Zeeland voortzetten	Ontwikkelen van een aantal nieuwe financieringsstromen en plantprojecten in Zeeland met diverse actoren, waaronder Delta Energie en de gemeente Tholen.	In Zeeland willen we voor iedere Zeeuw een boom planten, in totaal zo’n 400.000 bomen. We zitten nu op de helft.
Natuurinclusieve landbouw	Natuurinclusieve landbouw	Stimuleren door voorlichting over toekomstbestendige duurzame vormen van landbouw . Advisering over m.b.t. duurzame landbouwprojecten in kader van het overleg Schone Zeeuwse Sloot, de LAG en SNP .	Het versnellen van de omslag naar een natuurinclusieve landbouw door het creëren en faciliteren van de beweging vanuit de samenleving, landbouw en overheden.
Recreatie	Kustvisie en Natuurinclusief toerisme	Betrokken bij de uitwerking van het ontwikkelkader logiesaccommodaties, aandachtsgebieden. We participeren in de Kustvisie en zijn actief betrokken bij de uitwerking van aanbevelingen uit de evaluatie van de Kustvisie. Daarnaast zijn denken we proactief mee over plannen van recreatieondernemers vanuit groen, duurzaamheid en integraliteit.	We maken ons samen sterk om het kustgebied te behouden, te beschermen en te versterken. Daar is de Zeeuwse Kustvisie voor. Steeds meer recreatieondernemers houden rekening met natuur en zorgen voor extra ruimte voor natuur op hun terrein.

Bestuurlijke samenwerking in de regio	Belangenbehartiging	Participatie in diverse overleggen met alle partners in Zeeland om klimaatverandering en biodiversiteits-problemen het hoofd te kunnen bieden: CRO Vliegveld Midden Zeeland, Kustvisie (trekkersoverleg, ambtelijk overleg, bestuurlijk overleg, betrokken bij uitwerking), Uitvoeringsprogramma gebiedsvisie Veerse Meer, Provinciale Commissie Groene Ruimte, Uitvoeringsprogramma Bosvisie, Stikstof (gebiedsgerichte benadering, ambtelijk overleg, bestuurlijk overleg), Vitaal platteland, SNP en LAG, Schone Zeeuwse Sloot (staat onder natuurinclusieve landbouw)	ZMf is de stem voor een duurzame samenleving, voor biodiversiteit en een gezonde leefomgeving. We zorgen in onze overleggen (buiten) Zeeland dat kwaliteiten als rust, ruimte, natuur van het Zeeuwse landschap gehoord en gezien worden.
--	---------------------	---	---

ZMf

Thema	Project / activiteit	Output	Effect
Ruimte & Landschap	Ruimtelijke planvorming (zienswijzen, bezwaar en beroep) Coördinatieoverleg natuur	Wanneer het nodig is om plannen in balans te brengen met onze leefomgeving en biodiversiteit doen we dat met zienswijzen, bezwaar en beroep. We organiseren en ondersteunen het coördinatieoverleg voor partijen die zich bezighouden met milieu, natuur en landschap in Zeeland. We dragen zorg voor de organisatie en verslaglegging van de periodieke overleggen tussen natuurorganisaties en overheden. We communiceren over actuele onderwerpen die spelen binnen de landschappelijk transitie	Overheden erkennen het belang van goede bescherming van natuur, landschap en biodiversiteit en handelen hiernaar. Wij monitoren en bewaken nieuwe ontwikkelingen die een negatieve impact hebben op de leefomgeving.
Plan Boom Zeeland	Uitdeelactie boompjes voor de particuliere tuin Bomen voor het schoolplein Dertig keer bosbeplanting in Zeeland	Organiseren van de 6e Zeeuwse uitdeelactie gratis boompjes voor de particuliere tuin i.s.m. diverse financiers en afhaalpunten/ vrijwilligers. 10-20 scholen de mogelijkheid bieden om vier grotere bomen aan te planten op hun schoolplein i.s.m. het waterschap en IVN Consulentschap. De eerste 10 locaties zijn inmiddels gerealiseerd, in 2026 willen we de volgende 10 realiseren. Als ZMf helpen we mee met werving van tien grondeigenaren en één bedrijf, die op minimaal een halve hectare inheemse bomen/hagen willen gaan aanplanten. . Dit project voeren we samen uit met Stichting Landschapsbeheer Zeeland en Meer Bomen Nu	In Zeeland willen we voor iedere Zeeuw een boom planten, in totaal zo'n 400.000 bomen. We zitten nu op de helft.

Landbouw	Bomen in de voortuin	In samenspraak met de gemeente Tholen en Provincie Zeeland een project opzetten en uitvoeren om bomen in voortuinen te stimuleren en hiermee de groenstructuur te verbeteren en hittestress tegen te gaan..vDoel is dat het kopieerbaar wordt naar andere gemeenten.	
	Boer en Buur met Natuur	We werken aan een vervolg van het Boer & Buur met Natuur project. Dit doen we voor alle drie de coalities die we afgelopen jaren gefaciliteerd hebben. Het gaat concreet om een uitbreiding van het (natuur inclusieve) wandelroutenetwerk in het projectgebied Welzinge- & Schorerpolder,. Een vervolg van de coalitie HZ duurzame catering. We verkennen de mogelijkheden voor uitbreiding van de bestaande samenwerking. Daarnaast hebben we de ambitie om ervoor te zorgen dat er meer samenwerkingen in de korte keten ontstaan. Voor de coalitie Zanddijk, verkennen we mogelijkheden om te komen tot een beplantingsplan.	Het versnellen van de omslag naar een natuurinclusieve landbouw door het creëren en faciliteren van de beweging vanuit de samenleving.
	De groene weerbare ondernemer	Middels diverse kennisbijeenkomsten zorgdragen voor de maatschappelijke inbedding van het project. Als ZMf stimuleren we de onderlinge kennismaking en communicatie tussen boer en maatschappelijke partijen als overheidsinstellingen, achterban/natuur- en milieuorganisaties en burgers. Het project is gestart in 2025. In het project werken we nauw samen met de ZAJK, De Rusthoeve, St. Het Zeeuwse Landschap en Delphy advies	Het kennisproject richt zich op het stimuleren van een toekomstbestendige duurzame en natuurinclusieve landbouw in Zeeland.
Klimaatadaptatie in Zeeland	OPZuid-project Klimaatadaptatie Zeeland. Het gaat in Vlissingen om de wijk Westerzicht en in Middelburg om de wijk Dauwendaele / Meanderflat.	In afstemming met de beide gemeenten betrekken we de wijkbewoners bij het opgestelde plan voor vergroening en klimaatadaptatie. Middels diverse activiteiten (bijvoorbeeld een buurtbijeenkomst of plantjesmarkt) willen we het draagvlak en de participatie van de wijkbewoners vergroten voor meer groen en vergroten van de biodiversiteit. Ook zorgen we er voor dat er diverse groene daken en gevels worden aangelegd.	Groeiend bewustzijn van wijkbewoners over biodiversiteit, natuurinclusiviteit, het belang van groen in de wijk en Nature Based Solutions. Steeds meer wijkbewoners nemen zelf stappen om te vergroenen (tegels wippen, aanleg groen dak). Daarnaast zorgen de activiteiten voor meer verbondenheid in de wijk, maar ook tussen buurtbewoners en ZMf. De ervaringen die we opdoen m.b.t betrekken van de bewoners bij groen in de wijk, zullen we delen met andere gemeenten.

Recreatie	Project Natuurinclusief Ondernemen in Toerisme	Dit project ondersteunt Zeeuwse toeristische ondernemers bij het natuurinclusief inrichten en beheren van hun bedrijven. Door middel van inspiratie, advies op maat en praktijkgerichte demo's wordt gewerkt aan een vrijetijdseconomie waarin natuur en biodiversiteit de basis vormen, wat zowel de ondernemers als het landschap versterkt. In dit project zet ZMf zich in om ondernemers en andere stakeholders te inspireren en te begeleiden bij het implementeren van natuurinclusieve oplossingen. Samen met Impuls Zeeland, IVN en SLZ voeren we dit project uit. ZMf	Een aantal campings in Zeeland werkt natuurinclusief en door adviezen en inspiratie vergroot het bewustzijn over natuurinclusieve maatregelen en opties.
------------------	--	--	--

Financiën

Beknopte begroting 2026

	€
BATEN	
Baten van particulieren	24.000
Baten van bedrijven	85.750
Baten van loterijorganisaties	128.000
Baten van subsidies van overheden	553.300
Baten van verbonden organisaties zonder winststreven	91.700
Baten van andere organisaties zonder winststreven	174.600
Baten als tegenprestatie voor de levering van producten en overige baten	6.500
Nog te werven (project) bijdragen	130.100
Totaal baten	1.193.950
LASTEN	
Directe projectkosten	163.300
Personeelskosten	760.000
Huisvestingskosten	27.000
Wervingskosten	5.000
Kosten kantoor en beheer	238.650
Totaal lasten	1.193.950
Exploitatieresultaat	-

Toelichting op de begroting 2026

- De contributies van leden en lidorganisaties worden naar verwachting met 3,5% geïndexeerd, conform de consumentenprijsindex (CPI) 2025.
- Onder de baten van bedrijven is de bijdrage van Delta opgenomen voor de uitdeelactie Plan Boom Zeeland.
- In 2025 is een extra bijdrage van de Nationale Postcode Loterij toegezegd. Vanaf 2026 zal deze bijdrage ook structureel hoger zijn.
- De IKS-subsidie van de Provincie Zeeland is, vooruitlopend op de vaststelling, met 3% geïndexeerd. Dit betreft een voorlopige schatting, aangezien de definitieve indexering op dit moment nog niet bekend is.
- Onder de baten van subsidies van overheden zijn tevens de inkomsten opgenomen voor de projecten Klimaatadaptatie Zeeland en Offshore for Sure.

- ✦ De baten van verbonden organisaties bestaan uit projecten die worden uitgevoerd in samenwerking met de landelijke Natuur- en Milieufederatie (NMF).
- ✦ De baten van andere organisaties omvatten de jaarlijkse bijdragen van de Coalitie Delta Natuurlijk, Toetsing Ruimtelijke Ordening, en bijdragen van gemeenten voor de uitdeelactie Plan Boom Zeeland.
- ✦ Er is een bedrag van €130.000 gereserveerd voor nog te werven baten. De vereniging richt zich de komende periode actief op acquisitie en financieringsverzoeken, met als doel de begroting sluitend te maken. De nog te werven baten bedragen circa 10% van de totale begroting, wat in lijn is met vorig jaar.
- ✦ De personeelskosten zijn berekend op basis van de huidige personeelsbezetting en de jaarlijkse indexering. De exacte indexering voor 2025 is nog niet bekend; de vakbond CAO Sociaal Werk zet momenteel in op een indexatie van 3,5% met ingang van oktober 2025.
- ✦ De projectkosten bestaan uit uitgaven die direct toe te wijzen zijn aan de doelstellingen van de organisatie.
- ✦ De huisvestingskosten worden geïndexeerd op basis van de gemaakte afspraken met de verhuurder.
- ✦ De wervingskosten betreffen de directe kosten die samenhangen met het binnenhalen van nieuwe fondsen.
- ✦ De overige kosten voor kantoor en beheer omvatten diverse uitgaven die nodig zijn om de bedrijfsactiviteiten te kunnen uitvoeren. Deze kosten zijn grotendeels in lijn met die van vorig jaar.

Bureau en medewerkers

Bureau

Het bureau is gevestigd in het gebouw van ZB | Bibliotheek van Zeeland
Kousteensedijk 7 te Middelburg.

Telefoonnummer 0118 654180.

E-mail: info@zmf.nl,

Website: www.zmf.nl

Medewerkers per 1 januari 2026

Ira von Harras	directeur/programmamanager Industrie, Energie & Circulair	ivharras@zmf.nl
Denise de Leeuw	adjunct directeur/programmamanager Groene Ruimte	ddleeuw@zmf.nl
Eric Mahieu	programmamanager Deltawateren	emahieu@zmf.nl
Dorien Bernard	projectondersteuner	dbernard@zmf.nl
Melissa Ernst	projectleider	mernst@zmf.nl
Fateme Hashemi	administratief medewerker	fhashemi@zmf.nl
Elles van der Klooster	directiesecretaresse	evdklooster@zmf.nl
Peter de Kraker	projectmedewerker	pdekraker@zmf.nl
Bibian Scheepstra	projectleider	bscheepstra@zmf.nl
Gabi Sinke	communicatie coördinator	gsinke@zmf.nl
Erwin Vogel	junior projectleider	evogel@zmf.nl